

Anti-pestprotocol De Teugelaar

Doel van het protocol

Dit anti-pestprotocol draagt bij aan een algehele sociale veiligheid op school. Ieder kind moet zich, op zijn manier, sociaal veilig voelen op onze school en binnen een groep. Voelt een kind zich niet veilig, dan belemmert dit de (cognitieve) ontwikkeling. Om de sociale veiligheid te optimaliseren in de school, hanteert iedere SAAM*school een eigen anti-pestprotocol.

Wat wordt onder pesten verstaan?

Pesten is een systematische, psychologische, fysieke of seksuele handeling van geweld door een kind of een groep kinderen ten opzichte van één of meer kinderen, die (niet langer) in staat is/ zijn zichzelf te verdedigen. Pesten heeft duidelijke kenmerken:

- Pesten gebeurt opzettelijk.
- Pesten is bedoeld om schade toe te brengen (fysiek, materieel of mentaal).
- Bij pesten is er altijd sprake van ongelijke machtsverhoudingen (fysiek of verbaal sterkere personen kiezen minder weerbare personen als slachtoffer).
- Pesten gebeurt systematisch.
- Pesten houdt niet van zelf op en wordt erger als er niet wordt ingegrepen.
- Pesten is van alle tijden en komt in alle groepen en culturen voor. Het is dus een typisch menselijke ondeugd die altijd verborgen aanwezig is en steeds weer de kop kan opsteken.

Pesten aanpakken is een groepsproces en daardoor alleen als gehele groep op te lossen en aan te pakken, dit in tegenstelling tot vroeger toen er alleen gekeken werd naar de pester en de gepeste. Er wordt alleen gepest in groepen, klassen, teams waar de groep zich onveilig voelt. Doordat de hele groep zich onveilig voelt durven die kinderen die het zien, vaak niet in te grijpen.

Verschil tussen pesten en plagen.

Pesten is niet hetzelfde als plagen. Bij plagen zijn de machtsverhoudingen gelijk. Nu eens is de ene 'het lijdend voorwerp' en dan de andere. Bij pesten is dat niet, de machtsverhoudingen zijn niet gelijk.

Rollen bij pesten

In iedere groep waarin gepest wordt, zijn verschillende rollen te onderscheiden. De rollen zorgen ervoor dat pesten ontstaat, in stand wordt gehouden, verergert, vermindert of stopt.

- Een pester pest nooit alleen. Hij is niets zonder zijn assistent. Iemand in de buurt waarop hij kan vertrouwen en die hem aanmoedigt in zijn gedrag.
- De meeloper heeft niet in de gaten dat hij bijdraagt aan het pestproces. Onbewust keurt hij het gedrag van de pester en zijn assistent goed, door bijvoorbeeld te zwijgen of te lachen als er iets gebeurt. De meeloper zal zelf geen zichtbaar pestgedrag vertonen, maar verhoogt door zijn gedrag wel de status van de pester.

- Het spreekwoord 'wie zwijgt stemt toe' is van toepassing op de rol van de buitenstaanders. Dit is de grootste groep. Deze mensen weten dat er gepest wordt, maar ze doen niets. Ze lachen niet als er iets gebeurt, maar ze zullen er ook niets van zeggen. Juist door niets te doen, tolereren ze het gedrag van de pester en zijn assistent.
- Het slachtoffer is degene die gepest wordt. Het slachtoffer wordt vaak gesteund door een verdediger. De verdediger zal niet direct iets doen, maar kan - als de pesters uit de buurt zijn - een grote steun zijn voor het slachtoffer, door bijvoorbeeld te zeggen dat hij het niet zo moet aantrekken.

Signalen van peestsituaties

Hoe herken je signalen van pesten bij het slachtoffer (de gepeste)?

- verandert het gedrag (stil en teruggetrokken of net agressief), soms is er een terugval (duimen, bedplassen, ...)
- Verslechteren de schoolresultaten
- Staat letterlijk alleen, heeft geen (goede) vrienden, gaat niet naar feestjes, brengt niemand mee
- Klaagt herhaaldelijk over buik- of hoofdpijn of misselijkheid
- Slaapt slecht(er), heeft plots nachtmerries
- Lijkt ongelukkig of depressief
- Staat onder stress, is in paniek
- Heeft (minder) zelfvertrouwen, durft niets alleen
- Vermijdt de groep of de speelplaats
- Neemt 'onlogische' wegen om zich te verplaatsen
- Angsten over school of alleen zijn, vooral na het weekend of vakantie
- Verandert het eetpatroon
- Zoekt 'veilige' plekken op (in de buurt van leerkrachten, veel passage, ...)
- heeft regelmatig kapotte spullen of verwondingen

Hoe herken je signalen van pesten bij de pester?

- weigert om met bepaalde mensen samen te werken
- zet zich af tegen de groep, speelt de baas
- pikt er snel zwakke plekken uit
- kan zich moeilijk inleven in anderen
- aanvaardt moeilijk regels en grenzen
- reageert vaker impulsief en agressief
- signalen van een dubbelleven: in de buurt van autoriteit is er niets aan de hand, op onbewaakte momenten misdraagt het kind zich

Niet al deze signalen komen bij alle pesters of gepesten voor en al zeker niet in dezelfde mate.

Preventieve aanpak

Door te zorgen voor een veilige sfeer op school en in de groep, waarbij kinderen respect hebben voor elkaar en door het aanleren van goede sociale vaardigheden, zal pesten minder snel voorkomen. Het

blijft belangrijk om preventief bezig te zijn en de activiteiten binnen een groep te laten aansluiten op de sociale behoeften van de kinderen.

Op de Teugelaar zetten we het volgende in om voor een veilige sfeer op school en in de groep te zorgen;

- **Kwink**
Een sterke, sociaal veilige groep voorkomt pesten. In zo'n groep spreken kinderen elkaar op een positieve manier aan op hun gedrag. Kwink leert kinderen hoe dat moet. Met een structureel, goed doordacht programma voor de groepen 1 t/m 8. Kwink is een methode die preventief werkt. Veel gedragsproblemen zijn door het aanbieden van goed onderwijs te voorkomen. Preventie is daarbij het sleutelwoord. Onderzoek bevestigt dat preventie vele malen effectiever en daardoor ook goedkoper is dan achteraf (curatief) repareren. Kwink leert positief gedrag aan en voorkomt zo in veel gevallen onnodige 'reparatie' achteraf. Kwink is een vast onderdeel van het lesprogramma en staat iedere week op het lesrooster.
In Kwink komt ook het online pesten aan bod.
- **Gouden, zilveren en bronzen weken**
Gouden weken is een programma om de groepsvorming aan het begin van het schooljaar positief te laten verlopen. De beginweken van het schooljaar zijn goud waard om een basis te leggen voor een fijne sfeer in de klas.
- **Groepsregels**
In de eerste weken van het nieuwe schooljaar maakt iedere groep haar eigen gedragsregels. Daarin staat hoe zij met elkaar willen omgaan de rest van het schooljaar. Deze regels worden op een poster gezet en ondertekend door alle leerlingen. Gedurende het gehele jaar kan op deze regels worden teruggepakt.
- **Aan het begin van het schooljaar, zo rond de derde week, wordt er aandacht besteed aan De Week Tegen Pesten.** We krijgen van de anti-pestcoördinator Marina de nieuwste opdrachten die je met je groep kunt doen
- **In het begin van het schooljaar maken de vertrouwenspersonen een rondje langs de klassen,** zodat kinderen weten bij wie ze terecht kunnen voor een vertrouwelijk gesprek, bijvoorbeeld over pesten
- **Op de informatie-avonden voor ouders aan het begin van het schooljaar gaat de intern begeleider, tevens vertrouwenspersoon, langs bij iedere groep om te vertellen wat haar rol als vertrouwenspersoon inhoudt.** Ouders weten dan bij wie ze, naast de groepsleerkracht, terecht kunnen voor een vertrouwelijk gesprek over bijvoorbeeld pesten
- **In oktober-november worden in de groepen 3 t/m 8 de Leerling in Beeld lijsten afgenomen.** LIB sociaal-emotioneel en executieve vaardigheden is het VolgInstrument Sociaal Emotionele Veiligheid, met digitale vragenlijsten voor leerkracht en leerling. Resultaten worden besproken in een gesprek van de leerkracht met de vakgroep Gedrag, die ook adviseert bij eventuele interventies.
- **Voor de veiligheidsmonitoring maken de leerlingen van groep 6, 7 en 8 de vragenlijst Monitoring Sociale Veiligheid in Vensters**
- **Wanneer leerkrachten, leerlingen of ouders denken dat een kind wat meer nodig heeft op het gebied van de sociaal emotionele ontwikkeling (bijvoorbeeld zelfvertrouwen of samen spelen) kan de leerling deelnemen aan een sociogroepje op school.** In deze groepjes gaan kinderen al spelenderwijs samen werken aan een bepaald onderwerp (bijvoorbeeld zelfvertrouwen) onder begeleiding van de gedragsspecialist of familiecontactpersoon. Zo nodig kan er ook verwezen worden naar Ons Welzijn.

- In de pauzes surveilleren twee medewerkers, zij geven aan de leerkracht door als zij iets opvallends zien. We hebben pleinregels. De kinderen mogen niet voorbij de witte streep, het aantal plekken waarop kinderen ongezien kunnen pesten is hierdoor tot een minimum beperkt
- Taakspel
 Taakspel is een effectief programma tegen pesten. Taakspel is een universeel preventief gedragsinterventieprogramma voor kinderen uit de groepen 3 tot en met 8 van het basisonderwijs. In het onderzoek uit 2018 is de inzet bij kinderen in groep 3, 4 en 5 geëvalueerd. Het doel van Taakspel is het scheppen van een positief en veilig klassenklimaat, het bevorderen van taakgericht gedrag en het reduceren van regelovertredend gedrag. Hierdoor neemt Taakspel een aantal factoren weg die een risico vormen voor het ontstaan van gedragsproblemen en pesten. Middels klassenmanagementstrategieën geeft Taakspel leerkrachten middelen om een gestructureerd en veilig klassenklimaat te creëren door het scheppen van een heldere en positieve structuur, het bevorderen van een positieve leerkracht-leerling interactie en het versterken van positieve relaties tussen leerlingen onderling. Taakspel legt de nadruk op positief gedrag en probeert tot positieve gedragsverandering te komen door het positief formuleren en voorspelbaar maken van de omgangsregels, het systematisch belonen van gewenst gedrag en het zo veel mogelijk negeren van ongewenst gedrag.

Curatieve aanpak

Wij hanteren de Saamwijzer Grenzen aan Gedrag. Deze staat in Teams bij Vakgroep Gedrag. Hierin staat hoe wij binnen Saam, en dus ook binnen de Teugelaar, met ongewenst gedrag omgaan.

- Iedereen heeft zijn eigen realiteit en beleving van zaken die op school gebeuren. Wij stellen de beleving en mening van het kind voorop. De veiligheidsbeleving van kinderen gaat boven de inschatting van een collega of ouder.
- Juist waar het moeilijk is blijft het essentieel om met elkaar in gesprek te gaan. Van ouders mag verwacht worden dat zij een eenzijdig verhaal van hun kind of van anderen eerst bij de leraar verifiëren zonder meteen conclusies te trekken. Van collega's SAAM* mag ook verwacht worden dat zij zonder oordeel eerst goed luisteren naar het verhaal achter een gebeurtenis. Het goede gesprek betekent proberen elkaars beleving te begrijpen, vragen stellen, samen oplossingen bedenken, elkaar de verantwoordelijkheid geven en elkaar respecteren. Niemand wil zich in de nesten werken, ook al lijkt het daar soms op. Door gezamenlijk verantwoordelijkheid te nemen, door samen te zoeken naar een weg om uit de ongewenste probleemsituatie te geraken, hoeft men er niet verder in te belanden.
- Dit houdt in dat eerst de leerkracht in gesprek gaat met de pester, gepeste, en de rest van de groep.
 1. De leerkracht meldt pestsituaties wel altijd bij de directie en intern begeleider. Er wordt een notitie gemaakt in Esis bij de gepeste en de pestende leerling.
 2. Steun bieden aan de leerling die gepest wordt.
 Er wordt altijd individueel met de leerling gepraat, zodat de leerling zijn verhaal kan doen en de leerkracht (of ib-er) in kan schatten of er sprake is van pesten. De leerling wordt altijd serieus genomen. Met het kind wordt overlegd over en gewerkt aan mogelijke

oplossingen.

3. Steun bieden aan het kind dat pest.

Er wordt altijd individueel met de leerling gepraat, zodat de leerling zijn verhaal kan doen en de leerkracht in kan schatten of er sprake is van pesten. Als er sprake is van pesten moet met het kind besproken worden wat pesten voor een ander betekent. Het kind moet ook geholpen worden om op een positieve manier relaties te onderhouden met andere kinderen. Eventueel kan de leerling deelnemen aan een sociogroepje, of verwezen worden naar hulp van buitenaf, zoals Ons Welzijn. Vervolgens wordt het kind ook geholpen om zich aan regels en afspraken te houden. Een voorwaarde is ervoor te zorgen dat het kind zich veilig voelt en dat er uitgelegd wordt wat de leerkracht (of anderen) gaan doen om het pesten te stoppen. Er moeten grenzen gesteld worden en consequenties aan verbonden. Er worden follow-upgesprekken gehouden. De leerkracht kan dit zelf doen of het overdragen aan de intern begeleider of directie. De ib-er wordt altijd geïnformeerd over de gesprekken. Dit wordt ook aan de leerling kenbaar gemaakt. De ib-er bewaakt het proces.

4. De ouders van het gepeste en het pestende kind steunen.

De leerkracht, ib-er of ander verantwoordelijke meldt in het geval van pesten dit altijd aan de ouders van de gepeste en de pestende leerling en bespreekt de te volgen maatregelen. Er wordt informatie en advies gegeven over pesten en de manieren waarop pesten kan worden aangepakt. Zo nodig worden ouders doorverwezen naar deskundige ondersteuning. Als de leerkracht deze melding doet, bespreekt hij altijd met de ib-er de verkregen informatie uit deze gesprekken en de acties die ondernomen zijn.

5. De middengroep (de rest van de klas) betrekken bij de oplossingen van het pestprobleem. De leerlingen kunnen altijd peestsituaties melden bij de leerkrachten/ib-er/vertrouwenspersonen. Als er gepest wordt, dan volgt een gesprek met alle kinderen van de groep over pesten en over hun eigen rol daarbij. Er wordt met de kinderen overlegd over mogelijke oplossingen en over wat ze zelf kunnen bijdragen aan die oplossingen, waarbij ze eventueel zelf een actieve rol spelen. De leerkracht/ib-er/gedragsspecialist voert deze gesprekken en ziet toe op het uitvoeren van de oplossingen. Zowel de leerkracht als de ib-er zijn altijd op de hoogte van de informatie uit het gesprek en de mogelijke oplossingen.

- Bij het zien van grensoverschrijdend gedrag of agressie en geweld bij kinderen onderling grijpt de collega van de Teugelaar onmiddellijk in en haalt de kinderen uit elkaar. Indien nodig en ter voorkoming van verdere escalatie worden de kinderen naar gescheiden ruimten gestuurd.

Met de betrokken kinderen worden zo spoedig mogelijk gesprekken gevoerd.

De ouders worden altijd geïnformeerd en indien nodig uitgenodigd voor een gesprek.

In eerste instantie neemt de groepsleraar van de betreffende kinderen het initiatief voor gesprekken en uitnodigingen. In een later stadium kan de groepsleraar de intern begeleider of de directeur er bij betrekken.

- Bij de opvoedkundige maatregel time-out wordt het kind buiten het eigen klaslokaal geplaatst. De time-out duurt maximaal één dag. Indien er langer maatregelen noodzakelijk zijn, wordt de procedure tot schorsing in gang gezet. De time-out kan bruikbaar zijn bij onveilige situaties of bij het herstellen van de rust binnen het lokaal, binnen de school. Een time-out kan door de schoolleider worden opgelegd. Het kind wordt elders in het gebouw, onder toezicht, aan het werk gezet. Een time-out wordt bij de ouders van het kind gemeld.

Rollen op school

Vakgroep gedrag: Lonneke, Marina, Mandy

Coördinator Gedrag, protocollen en beleid: Mandy

Gedragsspecialist: Marina

Vertrouwenspersonen: Marina en Mandy

Begeleiders sociogroepjes: Kim en Marina

Anti-pestcoördinator: Marina

Kwink coördinator: Marina